

12. Kutatás a Komárom-Esztergom Megyei Rendőr-főkapitányságon

Bevezetés

A rendőrség az uniós csatlakozást követően számos környezeti hatásnak felelt meg sikeresen, és tevékenységi körének bővülésével felértékelődött a személyi fejlesztések fontossága.¹ A változások új célok megfogalmazását, a korábbiaktól eltérő működési és szervezeti irányítást tettek lehetővé és kötelezővé. A szakszerűség mellett az integrált és reziliens gondolkodásmód, a kooperáció és a korszerű vezetési ismeretek elsajátítása és alkalmazása vált hangsúlyossá.² Megváltoztak a külső és belső elvárások, ahogyan az állomány összetétele is. Mivel az emberi erőforrás hatékonyságát meghatározó tényezők (például motíváltság, csoportkohézió, elhivatottság, vezetői stílus) közvetlen hatást gyakorolnak a szervezet eredményességére,³ ezért ezek empirikus vizsgálata nem csupán gyakorlati haszonnal bír, de kiemelt jelentőségű is – az állomány jóllétének fejlesztése érdekében.⁴

A jó állami gyakorlat elengedhetetlen része a rendfenntartó szerv optimális működése,⁵ amelynek hátterében a szervezet rugalmassága és a környezeti kihívásoknak való adekvát reakciók állnak.⁶ Az elvárásokhoz történő alkalmazkodás egyik módja a szervezetfejlesztés, amely változáskezelési stratégiákra épít.

¹ Finszter G.: *A rendészet elmélete és a rendészeti eszközrendszer*. Budapest, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, 2013.

² Kovács G.: A rendészeti szervezetekben lejátszódó vezetési folyamatok. In Horváth J. – Kovács G. (szerk.): *A rendészeti szervek vezetés- és szervezésemélete*. Budapest, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, 2014. 57–92.

³ R. Johnson: Officer Attitudes and Management Influences on Police Work Productivity. *American Journal of Criminal Justice*, 36. (2011), 4. 293–306.

⁴ Farkas J. – Krauzer E. – Kovács G.: A rendőrség szervezeti kultúrája. *Belügyi Szemle*, 66. (2018), 12. 71–81.

⁵ Finszter G.: A rendészet átalakulásának húsz esztendeje (1988–2008). In Sándor P. – Stumpf A. – Vass L. (szerk.): *Magyarország politikai évhuszadkönyve: A magyar demokrácia kormányzati rendszere*. DKMKA, 2009.

⁶ Horváth J.: Gondolatok a Rendőrség szervezeti kultúrájáról. In Gaál Gy. – Hautzinger Z. (szerk.): *Tanulmányok a „A rendészet kultúrája – kulturált rendészet” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, X. kötet. Pécs, 2009. 21–31.

Bár a változások a mindennapok részei, mégis sok esetben sikertelenül vagy részleges eredményességgel zárulnak a szervezeti változásokat megcélzó fejlesztést kezdeményező projektek a szervezeti kultúra sajátosságainak figyelmen kívül hagyása miatt.⁷ A szervezeti kultúra jellegzetességeinek összességéből formálódó kulturális identitás és az egyes szubkultúrák ismerete segítheti a változások menedzselésében tevékenykedő vezetőket, és hozzájárulhat mind a külső és belső stratégiákkal kapcsolatos vezetői döntések megalapozásához és a környezeti változásoknak leginkább megfelelni képes szervezeti kultúra tudatos alakításához.⁸

A fentiek szellemében alakult meg a 2016/131-RTK Ludovika Kutatócsoport, amely 2017. június 1-től 2018. május 31-ig bezárólag végezte kutatásait a Komárom-Esztergom Megyei Rendőr-főkapitányság (KEMRFK) állományának körében Papp Károly r. altábornagy, akkori országos rendőrfőkapitány engedélyével. Hazánkban kevés a megyei rendőr-főkapitányságok szervezeti kultúrájának átfogó vizsgálatára irányuló kutatás, ezért munkánkkal elsősorban az alapkutatások körét kívántuk bővíteni, amely más jövőbeni kutatási prioritások megfogalmazásához is hozzájárulhat.

A közös cél érdekében az ország különböző részein tevékenykedő kutatócsoport tagjai a következők voltak:

- Borbély Zsuzsanna tanácsadó szakpszichológus a Kőrmendi Rendészeti Szakgimnáziumból, aki a kutatás ideje alatt a Rendészettudományi Doktori Iskola doktorandusza lett, és aki az adatok felvételét, illetve azok statisztikai elemzését végezte;
- Tegyei Andrea Cecília tanácsadó szakpszichológus a Zala Megyei Rendőr-főkapitányság állományából, aki szintén a Rendészettudományi Doktori Iskola doktorandusza lett a kutatás ideje alatt. Feladata az adatok felvétele és az eredmények elemzése volt;
- Tózsér Erzsébet tanácsadó szakpszichológus a Komárom-Esztergom Megyei Rendőr-főkapitányság állományából, aki a kutatás megkezdése előtt is a Rendészettudományi Doktori Iskola doktorandusza volt. Feladata az adatok felvétele, rögzítése, valamint azok első körben történő ellenőrzése volt;

⁷ K. S. Cameron – R. E. Quinn: *Diagnosing and Changing Organizational Culture: Based on the Competing Values Framework*. San Francisco, John Wiley and Sons, 2011.

⁸ Farkas J.: The Drawbacks of Group Decision Making from a Psychological Aspect. *Magyar Rendészet*, 16. (2016), 2. 67–79.

- Ivaskevincs Krisztián, a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar Kriminálpszichológia Tanszékének egyetemi tanársegédje végezte az adatok statisztikai elemzését;
- Külső szakértőként Molnár Rita szervezeti és üzleti pszichológus látta el szakértő tanácsaival a kutatócsopórtot, aki mérhetetlen fáradsággal végezte az adatok másodík körben történő ellenőrzését és elemzését;
- Nemzetközi partnerként az SHL kapcsolódott be a kutatásba, amely hazai viszonylatban a humánerőforrásalkalmasság-vizsgálat és -fejlesztés eszközeinek meghatározó piaci szereplője. Az SHL elsősorban a kutatási eszközrendszer és módszertan kialakításában nyújtott támogatást;
- a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar Kriminálpszichológia Tanszékéről Dr. Farkas Johanna volt a kutatócsopórt vezetője;
- valamint Dr. Horváth József ny. r. vezérőrnagy, aki a rendőrség szervezésének alapos ismerőjeként mentorálta a kutatócsopórt tagjait.

A kutatás helyszínéül választott KEMRFK többféle külső és belső szempont figyelembevételével került a kutatás fókuszába. A külső szempontok közül megemlítenők az alábbiak:⁹

- a 100 ezer lakosra vetített regisztrált bűncselekmények száma tartósan a legalacsonyabbak között van országos viszonylatban;
- nyomozáseredményességi mutatójuk jellemzően rendszerint az országos átlag felett van;
- a KEMRFK munkavégzési eredményességére számos földrajzi, gazdasági és társadalmi sajátosság is hatással van (kiemelt tranzitútvonalat jelentő, a megyét átszelő M1-es autópálya; több országos jelentőségű ipari park; jelentős idegenforgalom a kulturálisan aktív városokban; kis méretének ellenére magas népsűrűség).

A belső tényezők közül az alábbiakat mérlegelte a kutatócsopórt a választás során:

- kisebb méretű szervezet;
- szervezetfejlesztési és vezetői készségfejlesztői képések iránti nyitottság és hajlandóság;
- vezetői elköteleződés az állomány jólétének folyamatos javítására;

⁹ Komárom-Esztergom Megyei Rendőr-főkapitányság: *Beszámoló: Komárom-Esztergom megye közbiztonsági helyzetéről, a közbiztonság érdekében tett intézkedésekről és az azzal kapcsolatos feladatokról*. Tatabánya, KEMRFK, 2016.

- rendszeres közösségépítő összejövetelek, amelyek során a szervezeti értékek és normák stabilizálódhatnak az állomány új tagjaiban is.

A rendészet, jellegénél fogva, többféle funkcióval bír (közbiztonság védelme, karhatalom használata, bűnüldöző tevékenységek),¹⁰ az ezeken keresztül megvalósuló különféle követelmények, stressz¹¹ és elvárások hatással vannak a rendészeti szervezet sajátos kultúrájára. Ugyanakkor egy szervezet vezetési stílusa is befolyásolja annak kulturális vonásait,¹² ahogy a vezetők és beosztottak kapcsolata is formálja a közösséget és ezen keresztül a szervezeti kultúrát.¹³

A kutatás kérdéskörét a bevezetőben vázoltak alapján határoztuk meg.

12.1. A kutatás célja, hipotézisek

Fő kutatási célunk a KEMRFK szervezetikultúra-jegyeinek vizsgálata volt, amelyet többek között a Cameron–Quinn-kérdőív¹⁴ használatával valósítottunk meg. Arra kerestük a választ, hogy melyek a KEMRFK állománya által elfogadott és követett hiedelmek, érzések, értékek és attitűdök, és ezek milyen domináns kultúradimenziók mentén írhatók le.¹⁵ Az egyének motivációjának, elégedettségének vizsgálatán túl a vezetők vezetői szereppel kapcsolatos attitűdjének megismerését is megcéloltuk a KEMRFK szervezetén belül a fejlesztési pontok kijelöléséhez nyújtandó támogatás érdekében. A kutatástól azt vártuk, hogy a KEMRFK szervezetikultúra-diagnózisa a speciális jellemzők analizálásával és a kritikus pontok felvázolásával nemcsak a szervezeti működés mélyebb összetevőinek megértéséhez, hanem ajánlásokkal a hatékony

¹⁰ Finszter (2013) i. m.

¹¹ Farkas J.: Stressz és stresszkezelés. In Christián L. (szerk.): *Személy- és vagyónvédelem*. Budapest, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, 2014. 209–226.

¹² I. Brooks: *Organisational Behaviour: Individuals, Groups and Organisation*. UK, Harlow, Prentice Hall/Financial Times, 2009.

¹³ V. González-Romá: Leader-member Exchange and Organizational Culture and Climate. In T. Bauer – B. Erdogan (szerk.): *The Oxford Handbook of Leader-Member Exchange*. New York, Oxford University, 2016. 311–331.; Farkas J.: Csoport, csoportdinamika. In Csernyikné Póth Á. (szerk.): *Emberi kapcsolatok pszichológiája*. Budapest, Rejtjel, 2006. 32–64.

¹⁴ Cameron–Quinn (2011) i. m.

¹⁵ S. Klein: *Vezetés és szervezetpszichológia*. Budapest, Edge 2000 Kft., 2012.; S. Klein: *A szervezet lelke*. Budapest, SHL, 2006.

változáskezelési stratégiák kialakításához és a szervezeti teljesítmény növeléséhez¹⁶ is hozzájárulhat, illetve alapot teremt új, szélesebb körű kutatási irányok meghatározására.¹⁷

Kutatási céljaink elérése érdekében az alábbi hipotéziseket fogalmaztuk meg:

H1: Az észlelt és preferált (ideálisnak tartott) szervezeti kultúra vonatkozásában szignifikáns eltérés várható.

H2: A különböző generációk véleménye a jelenlegi szervezeti kultúráról eltérő.

H3: A nemek között differenciálódás várható a jelenlegi szervezeti kultúra értékelésében.

H4: Az egyes állománykategóriákban dolgozók véleménye a jelenlegi szervezeti kultúráról jelentős különbséget mutat.¹⁸

12.2. Nemzetközi és hazai szakirodalmi helyzet

A téma – nemzetközi téren – folyamatosan képviseltette magát a közelmúltban. Számos európai ország,¹⁹ de ázsiai országok²⁰ rendészeti kultúrájával kapcsolatos

¹⁶ Cameron–Quinn (2011) i. m.

¹⁷ Gazdag M.: Szervezet, szervezetfejlesztés, módszerek. *Alkalmazott Pszichológia*, 5. (2003), 3–4. 63–79.; Farkas J. – Sallai J. – Krauzer E.: The organisational culture of the police force. *Internal Security*, 12. (2020), 1. 77–84.

¹⁸ Pirger T.: *Rendvédelmi szervek szervezeti kultúra vizsgálata*. Disszertáció. Sopron, 2015.

¹⁹ A. Tatnell – G. Elliott: Mapping Police Organisational Culture: Evidence from a Study of Scottish Policing. In Scottish Institute for Policing Research. *Annual Report 2012*. Dundee, 2013. 38–39.; M. Whiting: *Police Organisational Cultures and Inter-force Collaboration*. Értekezés. Cambridge, 2014.; R. Glomseth – P. Gottschalk: Police Personnel Cultures: a Comparative Study of Counter Terrorist and Criminal Investigation Units. *Criminal Justice Studies*, 22. (2009), 1. 3–15.

²⁰ H. S. Shim – Y. Jo – L. T. Hoover: Police Transformational Leadership and Organizational Commitment: Mediating Role of Organizational Culture. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 38. (2015), 4. 754–774.

kutatások is gazdagítják a globális irodalmat, ahogyan amerikai,²¹ ausztrál²² és afrikai²³ empirikus kutatások szintén rendszeresen jelennek meg. Van példa országok rendészeti kultúrájának összehasonlító kutatására is.²⁴

A hazai szakirodalom tekintetében a rendészeti szervezeti kultúráról elméleti szinten több leíró jellegű tanulmány is elérhető, Christián László, Elekes Edit, Finszter Géza, Horváth József, Sallai János²⁵ és Kovács Gábor szerzők publikálnak rendszeresen a témában. A közelmúlt empirikus kutatásainak száma viszont rendkívül alacsony, leginkább PhD-szintű kutatások foglalkoznak a magyar rendvédelmi szervek kulturális sajátosságaival, azok összetevőivel, illetve a rendészeti szervezeti kultúrára ható tényezők mérésével.²⁶

12.3. Módszerek

12.3.1. Populáció és minta

A vizsgált populáció a KEMRFK 987 főből álló személyi állománya volt (2017. november 30-i állapot szerint), amelynek nemek és állománykategória szerinti megoszlását a 12.1. táblázat mutatja:

²¹ E. A. Paoline: Shedding Light on Police Culture: An Examination of Officers' Occupational Attitudes. *Police Quarterly*, 7. (2004), 2. 205–236.; K. Boke – M. Nalla: Police Organizational Culture and Job Satisfaction: A Comparison of Law Enforcement Officers' Perceptions in two Midwestern States in the U.S. *Journal of Criminal Justice and Security*, 11. (2009). 55–73.;

²² P. Brough – S. Chataway – A. Biggs: 'You don't Want People Knowing You're a Copper!' A Contemporary Assessment of Police Organisational Culture. *International Journal of Police Science and Management*, 18. (2016), 1. 28–36.; C. Whelan: Security Networks and Occupational Culture: Understanding Culture Within and Between Organisations. *Policing and Society*, 27. (2017), 2. 113–135.

²³ S. M. Mkhize: *A Cross-sectional Study of Traditional Police Culture Themes Amongst Experienced South African Police Service officials*. Értekezés. Durban, 2016.

²⁴ N. R. Fyfe – J. Terpstra – P. Tops: *Centralizing Forces? Police Reform in Northern and Western Europe in Comparative Perspective*. Hague, Eleven, 2013.

²⁵ Farkas J. – Sallai J. – Krauzer E.: The History of Law Enforcement Culture in Hungary. *Belügyi Szemle*, 68. (2020), 2. sz. 37–52.

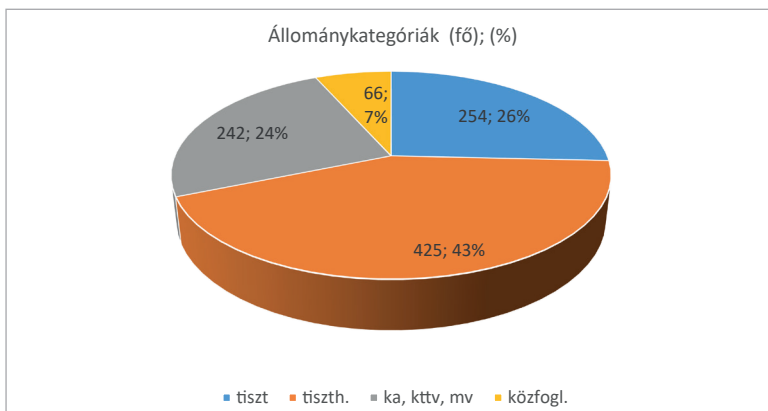
²⁶ Gösi I.: *A szervezeti kultúra és szervezeti kommunikáció összefüggésének vizsgálata a Magyar Honvédségnél a CIMIX modell tükrében*. Disszertáció. Budapest, 2011.; Elekes E.: *Szervezetfejlesztés és vezetési funkciók összefüggésének vizsgálata egy konkrét államigazgatási szervnél*. Disszertáció. Debrecen, 2014.; Elekes E.: Elégedettség-mérés és elemzés kvantitatív módszerekkel a rendvédelmi szerveknél. *Rendvédelmi Füzetek*, (2010). 4. 32–44.; Pirger (2015) i. m.

12.1. táblázat: Nemek és állománykategóriák megoszlása (2017) (N = 987 fő)

		tiszt	tisztthe- lyettes	közalkalmazott, köztiszt- viselő, munkavállaló	közfog- lalkoz.	össze- sen
Férfi	fő	150	319	60	12	541
	%	15%	33%	6%	1%	55%
Nő	fő	104	106	182	54	446
	%	10%	11%	18%	6%	45%
Összesen	fő	254	425	242	66	987
	%	25%	44%	24%	7%	100%

Forrás: a szerző szerkesztése

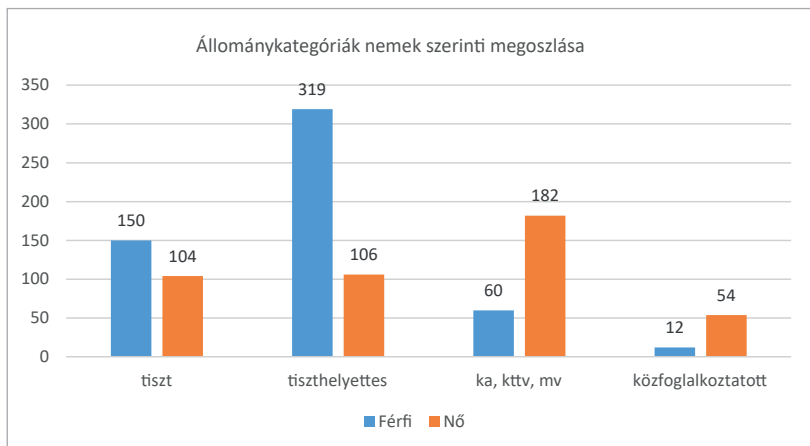
Az állománykategóriákat tekintve a tiszthelyettesek képviselik a többséget (425 fő – 44%), 254 fő tiszt rankban van (25%), a közalkalmazottak, kormány-tisztviselők és munkavállalók közös csoportja 242 főt alkot (24%), míg a köz-foglalkoztatottak 66-an vannak (7%) az állományban (12.1. ábra):

12.1. ábra: Állománykategóriák megoszlása (N = 987 fő)

Forrás: a szerző szerkesztése

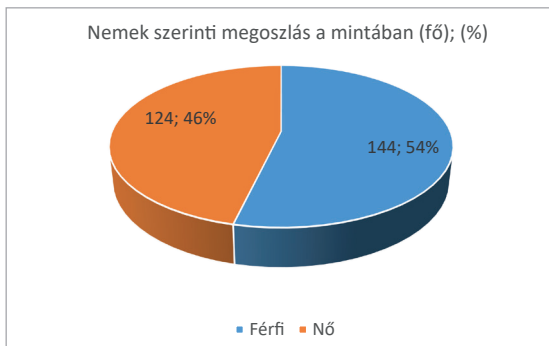
Az egyes állománykategóriákon belül a nemek szerinti megoszlás alapján elmondható, hogy a hivatásos állományban a férfiak vannak többségben, míg a nem hivatásos kategóriákban a nők aránya a magasabb (12.2. ábra):

12.2. ábra: Állománykategóriák nemek szerinti megoszlása ($N = 987$ fő)

Forrás: a szerző szerkesztése

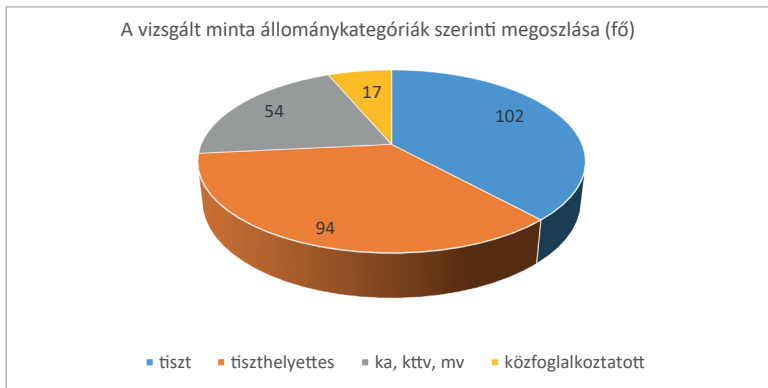
A kutatásban a KEMRFK állományának vizsgálatára került sor. A kutatás során ténylegesen vizsgált minta elemszáma 268 fő volt, amelyben 144 férfi (54%) és 124 nő (46%) vett részt, ami a teljes populációt tekintve reprezentatívnak mondható (12.3. ábra).

12.3. ábra: Nemek szerinti megoszlás a mintában ($N = 268$ fő)

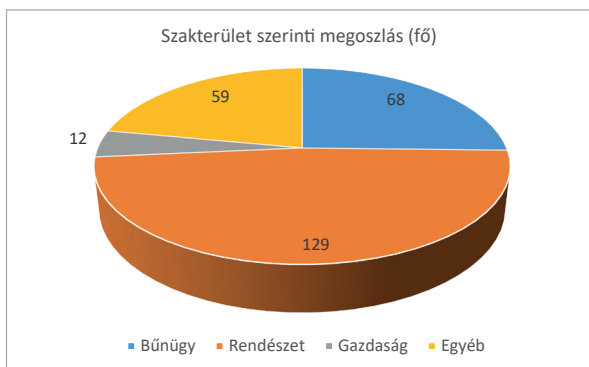
Forrás: a szerző szerkesztése

Az állománykategóriák megoszlása szerint 102 fő a tiszti állománykategória tagjaként (38%), 94 fő tiszthelyettesként (35%) vett részt a kutatásban, továbbá 54 közalkalmazotti státuszú (20%), valamint 17 egyéb foglalkoztatottak (7%) töltötte ki a kutatócsoport kérdőívesomagját (12.4. ábra). A mintában a tiszthelyesek kisebb arányban képviseltették magukat a teljes populáció sajátosságaihoz képest.

12.4. ábra: Állománykategóriák szerinti megoszlás ($N = 267$ fő)

Forrás: a szerző szerkesztése

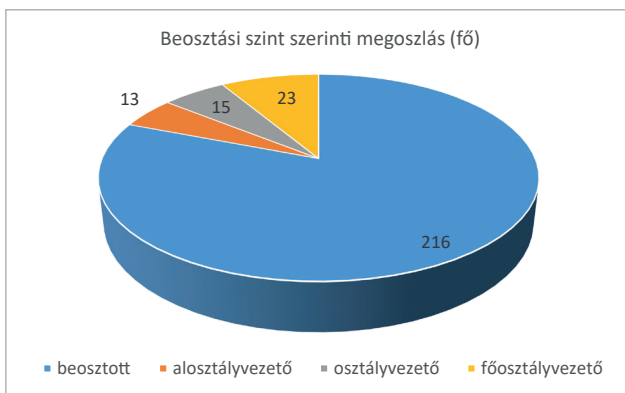

12.5. ábra: Szakterület szerinti megoszlás ($N = 268$ fő)

Forrás: a szerző szerkesztése

Szakterületi megoszlás szerint a kitöltők közül 68 fő bünygyi szakterületen (25%), míg 129 fő rendészeti területen (48%), további 12 fő gazdasági (5%), 59 fő pedig egyéb területeken (22%) dolgozik. Az effektív feladat-végrehajtás funkcionális támogatását végző szakterületek aránya 30% alatt van (12.5. ábra).

A beosztási szint szerint kitöltők legnagyobb része, 215 fő beosztottként (80%), 13 fő alosztályvezetőként (5%), 17 fő osztályvezetőként (6%), 23 fő pedig főosztályvezetőként (9%) dolgozik (12.6. ábra). A vezető és nem vezető beosztásúak aránya 20% és 80%.

12.6. ábra: Beosztási szint szerinti megoszlás ($N = 268$ fő)

Forrás: a szerző szerkesztése

A mintával kapcsolatos egyéb demográfiai adatokat (szolgálati idő, szolgálati hely, iskolai végzettség) jelen fejezetben nem tárgyaljuk.

12.3.2. Mérési eszközök és mintavétel

A kvantitatív adatgyűjtéshez a Cameron és Quinn²⁷ szerzőpáros által készített, a versengő értékek modelljére épülő *organizational culture assessment instrument* kérdőívet (OCAI) és a kutatócsoport által összeállított demográfiai kérdőívet

²⁷ Cameron–Quinn (2011) i. m.

alkalmaztuk. Bár a nemzetközi szervezetikultúra-kutatások számos validált eszköz használatát mutatják, a kategorizáló OCAI-kérdőív választását az indokolta, hogy egyszerűen és gyorsan felvehető, megbízható; magas a ránézési validitása; a kultúra dominanciáját és kongruenciáját egyaránt mutatja; széles körben használt, így összehasonlíthatóságot tesz lehetővé; az elméleti háttére megalapozott.²⁸ A válaszadás önkéntes és anonim módon történt nyomtatott kérdőíveken, a résztvevők előzetes tájékoztatást kaptak a kutatás céljairól.

12.3.3. Az adatok feldolgozása

Az adatok feldolgozása és kiértékelése az SPSS-program felhasználásával történt. A fejezetben a H1-, H2-, H3-, H4-hipotézisek igazolásához szükséges leíró statisztikákon túl a páros mintás t-próba és többváltozós ANOVA statisztikai vizsgálatok eredményeit mutatjuk be a releváns, csoportokon belüli és azok közötti különbségek vonatkozásában.

A belső konzisztencia, azaz az alkalmazott teszt mérési megbízhatóságát a Cronbach- α számításával vizsgáltuk, az eredmények mind a négy összegző skálán 0,7 feletti értéket mutattak, tehát a konzisztencia igazolást nyert (12.2. táblázat).

12.2. táblázat: Cronbach-féle α értékek az OCAI-kérdőív faktoraira

Kultúrátípus	Jelenlegi	Ideális
Kultúrátípus	α	α
Klánkultúra	.83	.87
Adhokrata kultúra	.89	.91
Piackultúra	.76	.90
Hierarchiakultúra	.74	.89

Forrás: a szerző szerkesztése

²⁸ B. Heritage – C. Pollock – L. Roberts: Validation of the Organizational Culture Assessment Instrument. *Public Library of Science*, 9. (2014), 3. 1–10.; Cameron–Quinn (2011) i. m.; Toarniczky A.: A szervezeti kultúra mérési kultúrája: Kérdőív-tipológia és kulcsdimenziók. *Vezetéstudomány*, 38. (2006), 2. ksz. 14–24.

12.4. Eredmények

12.4.1. Jelenlegi és ideálisnak vélt kultúra

Az OCAI-kérdőívre a szervezeti kultúra 6 dimenziójához (szervezet főbb jellemzői, vezetői stílus, tagok irányítása, szervezet összetartó ereje, hangsúlyok, sikerkritériumok) rendelt állítások értékelését a páros t-próbával végeztük a jelenlegi és az ideálisnak vélt szervezeti kultúra összehasonlítása érdekében a 4 kultúrátípusra. A 12,3. táblázat szerint a jelenlegi állapot átlagai azt mutatják, hogy a piackultúra ($M = 34,86$) és a hierarchiakultúra ($M = 32,31$) dominál a klánkultúra ($M = 17,26$) és az adhokrata kultúra ($M = 15,56$) felett. Mind a négy típusnál szignifikáns különbségek voltak a jelenlegi és az ideális szervezeti kultúrák eredményei között, így a *H1-hipotézis igazolást nyert*. Míg a válaszadók a jelenlegi mértékűnél magasabban preferálnák a klán- [$t(241) = -17,80, p < ,001$] és az adhokrata kultúrákat [$t(241) = -14,70, p < ,001$], addig mind a piackultúrát [$t(241) = 14,74, p < ,001$], mind pedig a hierarchiakultúrát [$t(241) = 9,44, p < ,001$] alacsonyabb mértékben preferálnák az általuk ideálisnak vélt szervezetben.

12.3. táblázat: Jelenlegi és ideális szervezeti kultúra-típusok

Kultúrátípus	Jelenlegi		Ideális		t	p
	M	Std	M	Std		
Klánkultúra	17,26	7,56	27,63	6,30	-17,80	,000
Adhokrata kultúra	15,56	6,66	22,38	5,06	-14,70	,000
Piackultúra	34,86	11,46	27,63	6,30	14,74	,000
Hierarchiakultúra	32,31	9,76	26,86	6,35	9,44	,000

Forrás: a szerző szerkesztése

12.4.2. Korcsoportok közötti különbségek

A csoportok közti különbségek feltárásához többváltozós varianciaanalízist alkalmaztunk (MANOVA). A Pillai-féle próba kimutatta, hogy a csoportok között statisztikailag szignifikáns különbség van a kérdőívre adott válaszaik átlagában $V = ,12, F(9, 720) = 3,56, p < ,001$. A csoportközi különbségek forrását, post hoc elemzéssel, az eltérő elemszámok miatt Games–Howell-eljárással vizsgáltuk. A négy kultúrátípus közül a hierarchiakultúrában és az adhokrata

kultúrában mutatkozott különbség. A baby boomer generáció tagjai szignifikánsan hierarchikusabbnak értékelték szervezetüket a Z generációs válaszadóknál ($p < ,05$, $d = 1,54$) és az Y generációs válaszadóknál ($p < ,05$, $d = 1,19$). Ezenfelül a Z generációs válaszadók szignifikánsan magasabb pontszámokat adtak az adhokratikus értékekre, mint bármely másik korcsoport ($p < ,05$, $d = 1,43$, $d = 1,60$, $d = 2,28$). Az elemszámok különbsége miatt azonban ezeket az értékeket érdemes fenntartással kezelni (12.4. táblázat).

Az eredmények alapján a *H2-hipotézis esetében* a baby boomer és a Z generáció alulreprezentáltsága miatt a jelenlegi szervezeti kultúra érzékelési különbségére vonatkozóan nem valószínűsítünk a generációk között különbségeket.

12.4. táblázat: Véleménykülönbségek a generációk között

Generációk	Klánkultúra			Adhokrata kultúra		Piackultúra		Hierarchia-kultúra		F
	N	M	STD	M	STD	M	STD	M	STD	
Baby boomer	17	15,91	8,16	13,36	6,19	30,06	10,09	40,65	13,03	3,56**
X generáció	137	16,50	7,44	15,04	6,38	35,24	11,77	33,20	9,62	
Y generáció	86	18,53	7,66	16,23	6,95	35,36	11,20	29,85	8,23	
Z generáció	4	23,75	4,18	25,89	2,50	27,32	8,08	23,03	3,21	

Forrás: a szerző szerkesztése

12.4.3. Nemek közötti különbségek

A Pillai-féle próba alapján kimutatható a nemek között statisztikailag szignifikáns különbség a válaszaik átlagában $V = ,09$, $F(3,241) = 8,47$, $p < ,001$. A négy kultúrátípus közül három mutatott szignifikáns különbséget. A férfiak inkább klán- ($p < ,05$, $d = 0,36$) és adhokrata kultúrájúnak ($p < ,05$, $d = ,39$) érezték a szervezetüket, míg a női válaszadók magasabb értékeket adtak a hierarchia-kultúrára ($p < ,001$, $d = ,64$), mint a férfiak (12.5. táblázat).

12.5. táblázat: Nemek közötti különbségek

Nemek	Klánkultúra			Adhokrata kultúra		Piackultúra		Hierarchia-kultúra		F
	N	M	STD	M	STD	M	STD	M	STD	
Férfiak	131	18,54	7,71	16,74	6,67	35,10	11,41	29,61	7,86	
Nők	114	15,85	7,22	14,17	6,46	34,45	11,54	35,51	10,77	8,47**

Forrás: a szerző szerkesztése

A H3-hipotézis igazolódott a klán-, adhokrata és a hierarchiakultúra esetében, azaz a férfi és női dolgozók másképpen érzékelik a jelenlegi szervezeti kultúrát, bár a hatásnagyság mutatója szerint ez a jelenség kevésbé erős.

12.4.4. Állománykategóriák közötti különbségek

A Pillai-féle próba alkalmazásával az állománykategória-csoportok között is statisztikailag szignifikáns főhatást találtunk $V = ,22$, $F(9, 723) = 6,319$, $p < ,001$. A csoportközi különbségek forrását, post hoc elemzéssel, az eltérő elemszámok miatt Games–Howell-eljárással vizsgáltuk. A négy kultúrátípus mindegyikénél számottevő különbség mutatkozott. A tiszthelyettesi státuszban dolgozók szignifikánsan erősebben érzékelték az adhokrata kultúra jelenlétét a szervezetükben, mint a tisztek ($p < ,05$, $d = ,49$) és a közalkalmazottak ($p < ,05$, $d = ,48$). A piackultúrát az egyéb státuszban dolgozók szignifikánsan erősebbnek érzékelték, mint a tiszthelyettesek ($p < ,05$, $d = ,67$) és a tisztek ($p < ,05$, $d = ,71$). A hierarchiakultúra jellemzői pedig a közalkalmazottak szerint vannak jelentősen nagyobb mértékben jelen a szervezetben a tiszthelyettesek ($p < ,05$, $d = 1,15$) és a tisztek ($p < ,05$, $d = ,62$) válaszaihoz képest (12.6.táblázat).

Az eredmények a H4-hipotézis helyességét mutatják, a KEMRFK különböző állományi szintjei között van különbség a jelenlegi szervezeti kultúra megítélésében.

A fejezetben a H1-, H2-, H3-, H4-hipotézisek igazolásához szükséges leíró statisztikákon túl a páros mintás t-próba és többváltozós ANOVA statisztikai vizsgálatok eredményeit mutatjuk be a releváns, csoportokon belüli és azok közötti különbségek vonatkozásában.

12.6. táblázat: Állománykategóriák közti különbségek

Állománykat.	Klánkultúra			Adhokrata kultúra		Piackultúra		Hierarchia kultúra		
	N	M	STD	M	STD	M	STD	M	STD	F
Tiszt	101	16,66	7,01	14,52	5,98	36,47	11,22	32,33	9,42	
Tiszthelyettes	83	18,21	8,24	17,69	7,20	35,75	11,44	28,33	7,24	
Közalk.	46	15,62	7,23	14,33	6,69	31,43	11,73	38,60	11,55	5,49**
Egyéb	15	21,46	7,24	14,29	5,86	28,63	8,64	35,60	7,56	

Forrás: a szerző szerkesztése

12.5. Diszkusszió

A kutatás célja megvalósult; a KEMRFK szervezeti kultúrájának észlelésében mutatózó sokféleség igazolást nyert. Ezek alapján további lépések határozhatók meg a szervezet fejlesztése érdekében.

Az észlelt és ideálisnak tartott szervezeti kultúra különbözőségének fontossága akkor válik nyilvánvalóvá, ha összevetjük a KEMRFK mint rendszeti szerv felé támasztott újszerű elvárásokat (például nyitottság, társadalmi együttműködés növelése, alkalmazkodóképesség a változó környezet dinamikájához, transzparencia) a szervezet sajátos működési jellegével (például erőteljes kontroll az egyén szintjén a szervezeti értékekkel való azonosulás, munkavégzés, elköteleződés, kommunikáció és véleménynyilvánítás felett). A Quinn-modell alkalmazásával láthatóvá vált ez a kettősség, amely nem csupán az észlelt és kívánt szervezeti kultúra-típus különbözősége miatt vet fel kérdéseket, hanem a KEMRFK heterogén állományán belül érzékelési és elvárási különbségek is feladatokat elé állítják a szerv vezetőit, valamint a humánerőforrás- és szervezetfejlesztés szakembereit.

Az eredmények azt mutatják, hogy a szervezet jól érzékeli az elmozdulást és az elvárást a múltbeli hagyományokra épülő, hatékonyságot szem előtt tartó, de befelé összpontosító és erősen szabályozott hierarchiakultúrától az eredményorientált, kifelé tekintő piackultúra irányába. Ez az elmozdulás a Quinn-modell nyitottságtengelyén történő elmozdulást jelenti, a szabályozottság mértékét kevésbé. Mégis, a számukra ideálisnak tartott kultúra más vonásokat hordoz: a rugalmasság iránti igény mutatkozik meg a támogató jellegű klán és az innovációorientált adhokrácia típusú kultúrák preferálásában.

Bár a mintában eltérő arányban képviseltették magukat a különböző generációk, a szabályozottság szintjének érzékelésében elmondható, hogy a fiatalabb korosztály a saját munkájáért való felelősséget kevésbé érzi, az idősebbek kötelességtudata, önvezérlése, önellenőrzése vélhetőleg erőteljesebb. Ez az eredmény mutat összefüggést Pirger megállapításával²⁹ a kontroll növekvő szintjének érzékeléséről a szolgálati idő függvényében.

A kutatás rávilágított a nemek eltérő véleményére a jelenlegi kultúra terén, a nők érzékenyebbnek mutatkoztak a hierarchiakultúra sajátosságainak észlelésében, míg a férfiak a piackultúra vonásainak érzékelésén túl a klán- és adhokrata kultúrákra jellemző tulajdonságokat is erőteljesebbnek vélték megnyilvánulni a női dolgozókhoz képest. A különbség valószínűsíthetően kapcsolatba hozható az Eagly és Carli³⁰ által leírt labirintusmetaforával: az előléptetésekkel kapcsolatos előítéletek, illetve az asszertív, tranzakcionális vezetői stílus és a női mivoltukhoz inkább közelebb álló partícipatív (résztvevő) vezetői stílus közötti egyensúly megtalálásának kihívása, valamint a munka és magánélet összeegyeztetése nehezebb feladat elé állítja a női dolgozókat³¹ egy befelé összpontosító, erősen kontrollált, formalizált szervezetben.

Ha az állománykategóriák közötti eltéréseket vizsgáljuk, akkor elmondható, hogy a tisztként és tiszthelyettesként dolgozó állomány tagjai érzékenyebbek a piackultúra vonásainak jelenlétére a KEMRFK jelenlegi szervezeti kultúrájában, míg a közalkalmazotti, illetve egyéb, nem hivatásos állományban dolgozók pedig erősebbnek érzékelik a hierarchiakultúra jelenlétét. Ez a különbség eredhet a hivatástudat és szervezettel való azonosulás, illetve ezen keresztül a szervezet szabályozottságának jobb tolerálásából is – jövőbeni kutatás ebben a témában tovább mélyítheti a jelenség megértését.

Az ebben a fejezetben közölt eredmények erős konzisztenciát mutatnak korábbi kutatások eredményeivel mind az észlelt és preferált szervezeti kultúra különbségének,³² mind az életkorok és állománykategóriák közötti eltérő szervezeti kultúra-észlelések tekintetében.³³ Bár más szakirodalmi kutatások

²⁹ Pirger (2015) i. m.

³⁰ A. H. Eagly – L. L. Carli: Women and the Labyrinth of Leadership. *Harvard Business Review*, 85. (2007), 9. 62–71.

³¹ Nagy B.: Nők a vezetésben. In Nagy I. – Pongrácz T. – Tóth I. Gy. (szerk.): *Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről*. Budapest, TÁRKI, Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium, 2005. 44–56.

³² Whiting (2014) i. m.; Pirger (2015) i. m.

³³ Pirger (2015) i. m.

sem mutattak ki szignifikáns, csak minimális érzékelési különbséget a nemek között a szervezeti kultúra szabályozottságában és nyitottságában – szélesebb körű kutatás javasolt a mélyebb összetevőinek feltárásához.

A kutatás eredményei megerősítették, hogy egy domináns kultúrátípus hiányában a KEMRFK szervezeti kultúrája nem egységes, így a közös célokra történő fókuszálás és a szervezeti teljesítmény növelésének lehetősége akadályoztatva van.³⁴ Az egység hiányának oka lehet a még fejlődésben lévő, alakuló szervezeti kultúra. A külső változásoknak való megfelelési igény a dolgozók részéről is megfogalmazódik, és a preferált kultúrátípusok rávilágítanak arra, hogy a szervezetfejlesztési változásoknak milyen iránya javasolt a jövőben az állomány elégedettségének növelése érdekében.

A KEMRFK szervezetén belül 2017 őszén elindult átfogó fejlesztési program célkitűzéseire tekintettel javasolt az időközi – de a fejlesztési program végén mindenképpen – a szervezeti kultúra érzékelt tulajdonságainak ismételt felmérése és összevetése jelen kutatás eredményeivel.

Más rendőr-főkapitányságok bevonásával szélesebb kutatási dimenziót jelenthet annak feltárása, hogy az egyes szakterületi egységek teljesítménye, a dolgozói elégedettség és az érzékelt szervezeti kultúra között milyen összefüggések jellemzik a magyar rendészeti szervezeteket. Ebben az esetben javasolt a szervezeti kultúra mérésének olyan eszközt választani, amely az OCAI-hoz hasonlóan az értékeket méri, de teljesítmény-központú (például Sashkin és Fulmer-féle³⁵).

Kutatásunk korlátai közé tartozik, hogy a megállapítások nem általánosíthatók a rendőrség egész szervezeti rendszerére, így a fejlesztési javaslatok is a KEMRFK szervezetére vonatkoztathatók kizárólag.

Összegzés

A kutatás célja volt a KEMRFK szervezeti kultúrájának felmérése a hatékonyabb szervezetfejlesztési és változáskezelési stratégiák kialakításában nyújtott szakmai támogatás érdekében. A Cameron–Quinn-féle OCAI- és a kutatócsoport által szerkesztett demográfiai kérdőív segítségével 269 hivatásos és nem

³⁴ Cameron–Quinn (2011) i. m.; S. A. Sackmann: Culture and performance. In N. Ashkanasy – C. Wilderom – M. Peterson (szerk.): *The Handbook of Organizational Culture and Climate*. Thousand Oaks, CA, SAGE, 2011. 188–224.

³⁵ Toarniczky (2006) i. m.

hivatásos dolgozó válaszát elemezve vizsgáltuk a KEMRFK szervezeti kultúrájának dimenzionális és mélyebb összetevőit egyaránt.

Kutatási előfeltevéseink alapján a jelenleg észlelt és ideálisnak vélt szervezetikultúra-típusok közötti különbségeken túl eltérő válaszokat vártunk a különböző generációk, nemek, állománykategóriák képviselőitől, illetve a különböző szakterületek dolgozóitól. A reprezentatív mintából származó kvantitatív adatok elemzése a hipotéziseket az érzékelt és a preferált kultúrátípus és a hivatásos és nem hivatásos állomány véleménykülönbsége tekintetében teljesen igazolta, míg az eltérő korosztályú és nemű dolgozók megítélési különbségét csak részben.

Domináns szervezeti kultúra hiányában a jelentős mértékben kontrollált hierarchia- és piackultúra vonásait észlelik erőteljesebben. Az eredmények azonban a figyelmet a humánpotenciál jobb megbecsülésére és támogatásra irányítják, illetve az innováció nagyobb térnyerésének elvárására a szervezeten belül (a rugalmasabb szemléletű klán és adhokrata kultúrák preferálása). A kisebb csoportok – mint élő szubkultúrák – szintjén mért különbségek okai lehetnek a csoport sajátosságából fakadó eltérő érzékelési szintek (nemek, korosztály, életteleződés szintje), s mint olyanok, az értékes diverzitás forrásai. Mindezek mellett az egyes kultúradimenziókon belüli preferált kulturális sajátosságokra vonatkozó szervezetszintű elvárások hosszú távú figyelmen kívül hagyása a vezetési vagy működési stílus, a szervezeti kohézió és a magasabb szervezeti teljesítményhez szorosan kapcsoló sikerösszetevők vonatkozásában tartós kulturális problémát jelenthet, és akadályozhatja nemcsak a KEMRFK dinamikus környezeti változásokhoz való folyamatos alkalmazkodását, hanem a tehetséges munkatársak hosszú távú megtartását is.

Felhasznált irodalom

- Boke, K. – M. Nalla: Police Organizational Culture and Job Satisfaction: A Comparison of Law Enforcement Officers' Perceptions in two Midwestern States in the U.S. *Journal of Criminal Justice and Security*, 11. (2009). 55–73. Online: www.researchgate.net/publication/242173183_Police_Organizational_Culture_and_Job_Satisfaction_A_Comparison_of_Law_Enforcement_Officers'_Perceptions_in_Two_Midwestern_States_in_the_US
- Brooks, I.: *Organisational Behaviour: Individuals, Groups and Organisation*. UK, Harlow, Prentice Hall/Financial Times, 2009.

- Brough, P. – S. Chataway – A. Biggs: ‘You Don’t Want People Knowing You’re a Copper!’ a Contemporary Assessment of Police Organisational Culture. *International Journal of Police Science and Management*, 18. (2016), 1. 28–36. Online: <https://doi.org/10.1177/1461355716638361>
- Cameron, K. S. – R. E. Quinn: *Diagnosing and Changing Organizational Culture: Based on the Competing Values Framework*. San Francisco, John Wiley and Sons, 2011.
- Eagly, A. H. – L. L. Carli: Women and the Labyrinth of Leadership. *Harvard Business Review*, 85. (2007), 9. 62–71.
- Elekes E.: Elégedettség-mérés és elemzés kvantitatív módszerekkel a rendvédelmi szerveknél. *Rendvédelmi Füzetek*, (2010). 4. 32–44.
- Elekes E.: *Szervezetfejlesztés és vezetési funkciók összefüggésének vizsgálata egy konkrét államigazgatási szervnél*. Disszertáció. Debrecen, 2014.
- Farkas J.: Csoport, csoportdinamika. In Csernyikné Póth Á. (szerk.): *Emberi kapcsolatok pszichológiája*. Budapest, Rejtjel, 2006. 32–64.
- Farkas J.: Stressz és stresszkezelés. In Christján L. (szerk.): *Személy- és vagyónvédelem*. Budapest, Nemzeti Köszolgálati Egyetem, 2014. 209–226. Online: <http://hdl.handle.net/11410/8572>
- Farkas J.: The Drawbacks of Group Decision Making From a Psychological Aspect. *Magyar Rendészet*, 16. (2016), 2. 67–79.
- Farkas J. – Krauzer E. – Kovács G.: A rendőrség szervezeti kultúrája. *Belügyi Szemle*, 66. (2018), 12. 71–81.
- Farkas J. – Sallai J. – Krauzer E.: The Organisational Culture of the Police Force. *Internal Security*, 12. (2020), 1. 77–84. Online: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.3189>
- Farkas J. – Sallai J. – Krauzer E.: The History of Law Enforcement Culture in Hungary. *Belügyi Szemle*, 68. (2020), 2. ksz. 37–52.
- Finszter G.: A rendészet átalakulásának húsz esztendeje (1988–2008). In Sándor P. – Stumpf A. – Vass L. (szerk.): *Magyarország politikai évhuszadkönyve: A magyar demokrácia kormányzati rendszere*. DKMKA, 2009. Online www.politikaievkonyv.hu/online/mp20/1-11_finszter.html
- Finszter G.: *A rendészet elmélete és a rendészeti eszközrendszer*. Budapest, Nemzeti Köszolgálati Egyetem, 2013.
- Fyfe, N. R. – J. Terpstra – P. Tops: *Centralizing Forces? Police Reform in Northern and Western Europe in Comparative Perspective*. Hague, Eleven, 2013.
- Gazdag M.: Szervezet, szervezetfejlesztés, módszerek. *Alkalmazott Pszichológia*, 5. (2003), 3–4. 63–79.

- Glomseth, R. – P. Gottschalk: Police Personnel Cultures: A Comparative Study of Counter Terrorist and Criminal Investigation Units. *Criminal Justice Studies*, 22. (2009), 1. 3–15. Online: <http://hdl.handle.net/11250/174614>
- González-Romá, V.: Leader-member Exchange And Organizational Culture and Climate. In T. Bauer – B. Erdogan (szerk.): *The Oxford Handbook of Leader-Member Exchange*. New York, Oxford University, 2016. 311–331.
- Gósi I.: *A szervezeti kultúra és szervezeti kommunikáció összefüggésének vizsgálata a Magyar Honvédségnél a CIMIX modell tükrében*. Disszertáció. Budapest, 2011.
- Heritage, B. – C. Pollock – L. Roberts: Validation of the Organizational Culture Assessment Instrument. *Public Library of Science*, 9. (2014), 3. 1–10. Online: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0092879>.
- Horváth J.: Gondolatok a Rendőrség szervezeti kultúrájáról. In Gaál Gy. – Hautzinger Z. (szerk.): Tanulmányok „A rendészet kultúrája – kulturált rendészet” című tudományos konferenciáról. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, X. kötet. Pécs, 2009. 21–31.
- Johnson, R.: Officer Attitudes and Management Influences on Police Work Productivity. *American Journal of Criminal Justice*, 36. (2011), 4. 293–306.
- Klein S.: *A szervezet lelke*. Budapest, SHL, 2006.
- Klein S.: *Vezetés és szervezeti pszichológia*. Budapest, Edge 2000 Kft., 2012.
- Komárom-Esztergom Megyei Rendőr-főkapitányság: *Beszámoló: Komárom-Esztergom megye közbiztonsági helyzetéről, a közbiztonság érdekében tett intézkedésekről és az azzal kapcsolatos feladatokról*. Tatabánya, KEMRFK, 2016.
- Kovács G.: A rendészeti szervek szervezeti kultúrájának összetevői és sajátosságai, a téma feldolgozása a Rendőrtiszti Főiskola vezetéseméleti oktatásában. In Gaál Gy. – Hautzinger Z. (szerk.): Tanulmányok „A rendészet kultúrája – kulturált rendészet” című tudományos konferenciáról. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, X. kötet. Pécs, 2009. 223–234.
- Kovács G.: A rendészeti szervezetekben lejátszódó vezetési folyamatok. In Horváth J. – Kovács G. (szerk.): *A rendészeti szervek vezetés- és szervezésemélete*. Budapest, Nemzeti Közföldügyi Egyetem, 2014. 57–92.
- Mkhize, S. M.: *A Cross-Sectional Study of Traditional Police Culture Themes Amongst Experienced South African Police Service Officials*. Értekezés. Durban, 2016.
- Nagy B.: Nők a vezetésben. In Nagy I. – Pongrácz T. – Tóth I. Gy. (szerk.): *Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről*. Budapest, TÁRKI, Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium, 2005. 44–56.
- Paoline, E. A.: Shedding Light on Police Culture: An Examination of Officers’ Occupational Attitudes. *Police Quarterly*, 7. (2004), 2. 205–236.
- Pirger T.: *Rendvédelmi szervek szervezeti kultúra vizsgálata*. Disszertáció. Sopron, 2015.

- Sackmann, S. A.: Culture and Performance. In N. Ashkanasy – C. Wilderom – M. Peterson (szerk.): *The Handbook of Organizational Culture and Climate*. Thousand Oaks, CA, Sage, 2011. 188–224.
- Shim, H. S. – Y. Jo – L. T. Hoover: Police Transformational Leadership and Organizational Commitment: Mediating Role of Organizational Culture. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 38. (2015), 4. 754–774.
- Tatnell, A. – G. Elliott: Mapping Police Organisational Culture: Evidence from a study of Scottish policing. In Scottish Institute for Policing Research. *Annual Report 2012*. Dundee, 2013. 38–39.
- Toarniczky A.: A szervezeti kultúra mérési kultúrája: Kérdőív-típológia és kulcsdimenziók. *Vezetéstudomány*, 38. (2006), 2. ksz. 14–24.
- Whelan, C.: Security Networks and Occupational Culture: Understanding Culture Within and Between Organisations. *Policing and Society*, 27. (2017), 2. 113–135. Online: <https://doi.org/10.1080/10439463.2015.1020804>
- Whiting, M.: *Police Organisational Cultures and Inter-force Collaboration*. Értekezés. Cambridge, 2014.